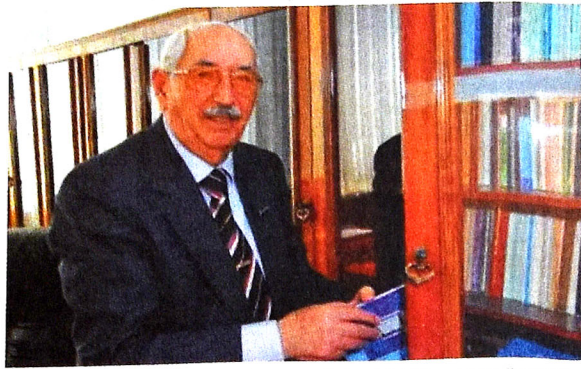

Azərbaycan kitabxanaşünaslığının patriarxi

Azərbaycan təhsilinə, elminə və mədəniyyətinə ağır itki üz vermişdir. Azərbaycan kitabxanaşünaslığının patriarxi, çoxminli kitabxanaçılar ordusunun ağsaqqalı, bu gün kitabxana sahəsində çalışanların demək olar ki, hamısının müəllimi, müəllimlər müəllimi, Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdüçüsü, BDU-nun "Fəxri professoru", tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Ali oğlu Xələfov ömrünün 89-cu ilində vəfat etmişdir.

Abuzər müəllim kimi insanlar heç vaxt ölmülər, dünyalarını deyirlər, belə dəhi şəxsiyyətlər öz eməllərlə, yaratdıqları və yazdıqları ilə, yetişdirdikləri və əlindən tutub elmin dolanbac yollarında addımlatdığı tələbələrini həfzində ebadıyyə-tə qovuşurlar. Abuzər müəllim elmdə təkrarolunmaz məktəb – "Abuzər Xələfov məktəbi"ni yaradan, yeni çiğir açan bir alim olmuşdur. Onun yaratdığı və dünya kitabxanaşünaslığında, xüsusilə postsovet ölkələrinin kitabxanaşünaslığı elmində hamı tərəfindən qəbul edilən elmi məktəb hələ neçə onilliklərdə əzizləyəcək və yaşayacaqdır. Elmin zirvələrinə yol açan, böyük elmi kəşflər edən alimlər, ziyalılar çox olmuşdur və indi də vardır. Ancaq bütöv bir elm sahəsini yaradan, yarım əsrdən çox bir müddətdə onu ayaqda saxlayan, ayrıca bir elm sahəsinin inkişafı onun adı ilə bağlı olan, bütöv bir elm sahəsinin və mütəxəssislər ordusunun ağsaqqalı olan alimlərimiz isə azdır. Bəlkə də barmaqla sayılası qədərdir. Abuzər müəllim məhz belə bir nəhəng şəxsiyyət idi. Böyük alimin özünü yazdığı kimi, bir vaxtlar "ayaqyalın" Qərbi Azərbaycanın Göyçə mahalının Cil kəndindən Bakıya gələn gənc oğlan kitabxanaçılıq ixtisasını seçərkən heç təsəvvürünə belə gətirə bilməzdi ki, vaxt gələcək bu sahənin, bu elmin və bu ixtisasın yadıcısı, ağsaqqalı və sözün əsl mənasında, "patriarxi" olacaqdır.

Həmişə heyatda da, elmdə də yeni çiğir açmaq və hər hansı bir elm sahəsinin təkamül tarixini yazmaq, formalaşdırmaq çox çətin və həm də çox şərəf-

li olur, ulu Tanrı bu yolu tutanlara şərəf və böyük uğur nəşib edir. Məhz Abuzər müəllim də çətinliklərdən qorxmıyaraq bu yolu tutur və Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi salnaməsini yaratmağa başlayır və bu sahədə ilk dəfə namizədlik və doktorluq dissertasiyalarını müdafiə edir, cild-cild kitablar yazır, tarix yarıdan yarıdan olur. Azərbaycanda kitabxanaşünaslığı elminin təməlini qoyur, banisi olur, "Abuzər Xələfov kitabxanaşünaslığı elmi məktəbi"ni yaradır. Bu gün 100 yaşlı Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq və informasiya fakültəsinin 4 kafedrasında, respublikamızın aparıcı kitabxanalarında çalışan 100-dən artıq elmi kadrların, demək olar ki, hamısı, o cümlədən bu sətirlərin müəllifi də "Abuzər Xələfov elmi məktəbi"nin yetişdirmələridir. Heç təsadüfi deyildir ki, bu gün Abuzər müəllimi böyük fəxrli "müəllimlər müəllimi", "alimlər müəllimi" adlandırılır. Yaşının bu çağında da o, BDU-nun ilk "Fəxri professoru" kimi, Azərbaycanda kitabxanaşünaslığı elminin inkişafına öz töhfələrini verməkdə davam etmiş, kitabxanaşünas, biblioqraf və kitabşünas elmi kadrlarının hazırlanması işlərinə böyük həvəslə rəhbərlik etmiş, alimlər ordusunun yetişməsi işində öz tələbələrini ilə çiyin-çiyinə çalışmış, öz elmi bilik və bacarıqlarını gənclərə həvəslə öyrətməmişdir.

Professor Abuzər Xələfov həm də Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin təşkilatçısı hesab olunur. Respublikamızda yeganə ali kitabxanaçılıq təhsili verən BDU-nun Kitabxanaçılıq və informasiya fakültəsinin 57 il bundan öncə Filologiya fakültəsinin nəzdində bir şöbədən

olaraq Azərbaycanda kitabxana işinin tarixinin tədqiqatına ibarətdir. Qədim şumer tayfalarından başlamış bu günümüzdəki kitabxana işinin tarixini zərgər dəqiqliyi ilə araşdıran böyük alimin yazdığı çoxcildlik "Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi" kitabı yarım əsrdən artıq bir müddətdə bütün kitabxana işçilərinin, kitabxanaşünaslıq sahəsinin bütün tədqiqatçıların stolüstü kitabına çevrilmişdir və neçə-neçə onilliklər boyu bütöv kitabxanaçılar nəslinin yetişməsinə bu əsərlər öz əhəmiyyətli rolunu oynayacaq və müəllifinə şərəf və şöhrət gətirərək, onu tarixdə və onu tanıyanların, tələbələrini xatirində yaşadacaqdır.

Bu gün milli mənəvi dəyərlərimizin saxlanma yeri, mədəniyyət məbədi hesab olunan Azərbaycan Milli Kitabxanasının tarixinin də ilk tədqiqatçısı məhz Abuzər Xələfov olmuşdur. Onun "Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi" çoxcildli-

"Kitabxanaların kompüterləşdirilməsinin əsasları" kimi elmi əsərlərin və monoqrafiyaların müəllifidir. Yaşının kifayət qədər olmasına baxmayaraq Abuzər müəllim ömrünün son gününədək yazıb-yaratmış və bu günlərdə ömrünün ən gözəl illərini həsr etdiyi və əbədi olaraq əhd-peyman bağladığı Bakı Dövlət Universitetinin bir ildirlik yubileyi ərəfində "Bakı Dövlət Universitetinin Elmi Kitabxanasının 100 illiyi" adlı 270 səhifəlik monoqrafiyası nəşr olunmuşdur.

Ümumiyyətlə, Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, professor Abuzər Xələfov çox məhsuldar alim olmuşdur. Onun Azərbaycan Milli Kitabxanası tərəfindən nəşr olunan ikicildlik biblioqrafiyasında görkəmli alimin qələmindən çıxmış 100-ə yaxın kitab, proqram və monoqrafiya, 400-ə yaxın elmi məqalə, habelə Abuzər müəllim haqqında yazılan 500-ə yaxın müxtəlif yazılar öz əksini tapmışdır.

digər elmi-metodik materialların hazırlanması işlərinə rəhbərlik etmişdir. Eyni zamanda uzun müddət Təhsil və Mədəniyyət nazirliklərinin Kitabxana şuralarının üzvü olmuşdur.

Abuzər müəllimi əbəs yere bütün Azərbaycan kitabxanaçılarının ağsaqqalı adlandırmırlar, çünki bu gün ölkəmizin kitabxanalarında çalışan 10 mindən artıq insanın demək olar ki, böyük əksəriyyəti bu böyük alimin tələbələridir, onun xeyir-duası ilə bu sahəyə vəsiqə almışlar, elminin və mədəniyyətimizin inkişafı yolunda uğurla çalışırlar.

Onun Azərbaycan Respublikasında təhsilin, elmin və mədəniyyətin inkişafındakı xidmətləri respublikamızın rəhbərliyi tərəfindən, o cümlədən xalqımızın ulu öndəri Heydər Əliyev tərəfindən və onun elm, mədəniyyət, təhsil siyasətini böyük uğurla davam və inkişaf etdirən cənab Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən çox yüksək qiymətləndirilmişdir. Görkəmli alim "Əməkdar mədəniyyət işçisi" və "Əməkdar elm xadimi" fəxri adları ilə, "Şərəf" və "Şöhrət" ordenləri ilə təltif olunmuşdur, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdüçüsü olmuşdur.

Abuzər Xələfovun 85 illik yubileyi respublikamızda, o cümlədən Milli Kitabxanada böyük təntənə ilə qeyd olunmuşdur və bu yubiley çərçivəsində keçirilən tədbirlərin birində Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət naziri Əbülfəs Qarayev Abuzər müəllimi Azərbaycanın "Baş kitabxanaçısı" adlandırmışdır. Ölkəmizin 20 minlik kitabxanaçılar ordusunun önündə gedən, hamımızın ağsaqqalı, Azərbaycan kitabxanaşünaslığının patriarxi, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Xələfov bu adı ləyaqətlə daşımağa haqqı olan bir alim, ziyalı olmuşdur!

Amansız ölüm onu sıralarımdan aparsa da, əziz xatirəsi onu tanıyanların, onunla çiyin-çiyinə çalışan və onun yetişdirdiyi yüzlərlə, minlərlə alim və mütəxəssisin qəlbində daim yaşayacaqdır.

Qəbri nurla olsun.

Kərim TAHİROV
Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktoru, Əməkdar mədəniyyət işçisi, professor

Özünün yazdığı kimi, bir vaxtlar "ayaqyalın" Qərbi Azərbaycanın Göyçə mahalının Cil kəndindən Bakıya gələn gənc oğlan kitabxanaçılıq ixtisasını seçərkən heç təsəvvürünə belə gətirə bilməzdi ki, vaxt gələcək bu sahənin, bu elmin və bu ixtisasın yadıcısı, ağsaqqalı və sözün əsl mənasında "patriarxi" olacaqdır.

yində Milli Kitabxananın təşkili üçün göstərilən səylər, həmin kitabxananın yaradılması və inkişafının sonrakı mərhələləri böyük fədakarlıqla arxiv sənədləri əsasında tədqiq olunmuş və böyük sevgi ilə qələmə alınmışdır. 2013-cü ildə Milli Kitabxananın 90 illik yubileyi ərəfində Abuzər müəllimin "Azərbaycan Milli Kitabxanası" adlı kitabı nəşr olunmuşdur.

Abuzər müəllim həm də dövrün, zamanın fəvqündə gedən alim olmuşdur, müasir dövrdə kitabxanaşünaslığın qarşısında duran vəzifələrdən, informasiya cəmiyyətində kitabxanaların və funksiyalarından bəhs edən "Kitabxana və cəmiyyət",

Ondan sonra Milli Kitabxananın tarixinin sonrakı inkişafı dövrlərini tədqiq edən bütün müəlliflər, o cümlədən dosent Almaz Abbasova və bu sətirlərin müəllifi də öz əsərlərində Abuzər müəllimin tədqiqatlarına əsaslanmışlar və zənnimizcə, hələ bir çox onilliklər ərzində bu əhəmə davam edəcəkdir.

Abuzər Xələfov həm də böyük elm və təhsil təşkilatçısı idi və uzun illər (1972-ci ildən) Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Elmi-Metodik Şurasının "Kitabxanaşünaslıq, biblioqrafiyaşünaslıq və kitabxanaşünaslıq" bölməsinin sədri olmuş, kitabxanaçılıq təhsili sahəsində bütün proqramların və

Abuzər Xələfov haqqında elektron məlumat bazası

Milli Kitabxana "Azərbaycanda kitabxanaşünaslığı elminin banisi – Abuzər Xələfov" adlı elektron məlumat bazasını virtual rejimdə təqdim edib. Bu barədə Milli Kitabxanadan məlumat verilib.

Məlumatda vurğulan ki, professor Abuzər Xələfov Azərbaycanda kitabxanaşünaslığı elminin banisi, ali kitabxanaçılıq-informasiya təhsilinin təşkilatçısı, görkəmli elm və mədəniyyət xadimi kimi ölkəmizdə və xaricdə yaxşı tanınan ziyalılarımızdan olub. O, Azərbaycan kitabxana işinin tarixini və inkişaf istiqamətlərini hərtərəfli tədqiq edib, sanballı monoqrafiyaları ilə ölkəmizdə bu sahənin bünövrəsini qoyub.

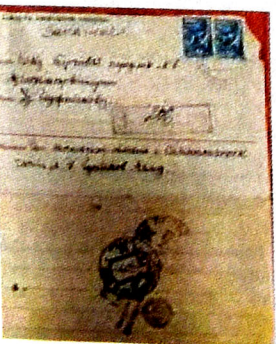
Elektron məlumat bazasına aşağıdakı linkdən daxil olmaq mümkündür: <http://anl.az/el/emb/A.Xelefov/index.html>

Cəbhədən məktub

Azərbaycan Musiqi Mədəniyyəti Dövlət Muzeyi II Dünya müharibəsində faşizm üzərində qələbənin 75 illiyi münasibətilə bu mövzuda fondunda mühafizə olunan materialları sosial şəbəkə hesablarından təqdim edir.

"Faşizm üzərində qələbə uğrunda" layihəsində daha bir muzey eksponatı 1943-cü ildə ön cəbhədən Üzeyir Hacıbəyliyə gəlmiş məktubdur.

***

Hörmətli Üzeyir bəy! Budur 2 ildir ki, sizdən ayrılıb vətəni müdafiə işində xidmət etməkdəyəm və bu işdə öhdəmə düşən vəzifəni var qüvvəmlə yerinə yetirir və yetirəcəyəm. Sizi arxayın edərim ki, düşməne qarşı yorulmadan mübarizə aparır və aparacağam. Üzeyir bəy, mən Mozdok cəbhəsindən hərbi sənətim daha da artırmaq üçün oxumağa gələndə, Bakıya gəlib məxsusi sizi görməyə idarəyə gəlib əfsus ki, sizi görə bilmədim. Fəqət Qulami və Çernitsovu görüb sizi ətraflı xəbər aldım və həm də çox tələsik oldu. Çünki paraxod yola düşürdüm. Sizi gözləyib görüşə bilmədim. Ne isə, sağlıq olsun. Ölməmə, sağ qalsam, görüşərik. Mənə ətraflı məktub yazmağınızı çox arzu edərim. Sizi heç vaxt unutmayan, sizin Əhməd Hüseynov. Hamıya salam. 10.01.1943.

Torpağın ətri əsərlərində duyulan ədib

Həqiqi istedad sahibləri, söz adamları harada yaşamasından asılı olmayaraq, ədəbiyyat və mədəniyyət qarşısında öz missiyalarını yerinə yetirirlər. Ölkəmizin cənub bölgəsində yaşayıb-yaradan tanınmış yazıçı-dramaturq, şair, publisist, Əməkdar incəsənət xadimi Məmmədhusəyn Əliyev də belə sənətkarlardan olub. Mərhum ədibi anadan olmasının 95 illiyi münasibətilə yada saldıq.

Məmmədhusəyn Axund Molla Rüstəm oğlu Əliyev 28 aprel 1925-ci ildə Lerik rayonunun Kürdəsər kəndində dünyaya göz açıb. O, orta məktəb illərindən poeziyaya maraq göstərir. "Səs verimər" adlı ilk şeiri 1947-ci ildə rayon qəzetində dərc edilir.

Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) Filologiya fakültəsində ali təhsil alır. 1954-cü ildən sonra Lerikin Kürdəsər və Şingədulan kəndlərində müəllim və direktor işləyir. Daha sonra pedaqoji fəaliyyətini Lənkəranda davam etdirir, Təngivan və Digah kənd orta məktəblərinin direktoru olur. 1955-ci ildən bədii yaradıcılığa başlayır, özünə "Qail" təxəllüsü götürür, nəsr əsərləri qələmə alır.

Məmmədhusəyn Əliyev Lənkəran Tibb Texnikumunda da müəllim işlədikdən bir müddət sonra Lənkəran Pedaqoji Texnikumuna direktor müavini təyin edilir. 1959-cu ildə Lənkəran Rayon Xalq Deputatları Sovetinə üzv seçilir. 1980-ci ildə Lənkəran Radio Verilişləri redaksiyasında məsul redaktor olur.

1982-ci ildə Azərbaycan Yazıçılar Birliyi Lənkəran zona şöbəsində məsul katib işləyən

M.Əliyevi ədəbi ictimaiyyət nasir kimi tanısa da, o, qələmini dramaturgiya sahəsində də sinayıb. Pyeslərində yaratdığı obrazların dili ilə cəmiyyətdə insanları narahat edən məsələləri diqqət mərkəzinə çəkib. Müəllifin "Prokurov" və "Ana feryadı" pyesləri ötan əsrin 80-ci illərində N.Vəzirov adına Lənkəran Dövlət Dram Teatrında tamaşaya qoyulub, rəğbətlə qarşılanıb.

Yazıçının "Dağlar oğlu" iki hissəli romanı "Azərbaycan gəncləri" qəzetində hissə-hissə

dərc olunub. Roman oxucular tərəfindən maraqla qarşılanır. Xüsusilə, respublikanın cənub bölgəsində əl-əl gəzir. Əsərdə bölgənin təbiəti, etnoqrafik mənzərələri, xalqın adət və ənənələri bədii boyalarla əks olunub. Romanın qəhrəmanı o zaman heyatda olan Lerik rayonunun Pirasora kənd sakini, uzunömürlü Mahmud Eyyazovdur. O, dünyanın maraq göstərdiyi şəxs, planetin ən yaşlı sakinlərindən biri olub. Roman çap olundandan sonra dünyanın bir çox ölkəsindən Mahmud Ey-

vazovla maraqlananlar yazıçıya məktub yazıb, uzunömürlülü-yün sirləri ilə tanış olmaq üçün ondan məsləhət istəyiblər. Yazıçı da hər bir məktuba cavab yazıb. Məhz bu marağa cavab olaraq yazıçı əsərin ikinci hissəsini – "Dağda bahar" qələmə alıb. Sonradan roman rus dilində Moskvada da işıq üzü görüb.

Müəllifin "Lənkəran hekayələri", "Qayaların səsi", "Döyüşən illər", "Vadide görüş", "Torpağın ətri" və s. kitabları onun ədəbiyyata təsadüfən gəlmədiyini göstərir. Tanınmış tənqidçi alimlərdən Əkbər Ağayev, Qulu Xəlilov əyalətdə yaşayan yazıçının kitabları barədə resenziyalar yazıblar. M.Əliyevin "Ey ana Bağdad" şeiri 1988-ci ildə İraqın "Əl-Əhram" qəzetində dərc edilib. Şair bu şeirinə görə ərəb ölkələri poeziya festivalının mükafatını alıb.

Mədəniyyətimiz qarşısında xidmətləri yüksək qiymətləndirilən ədib 1992-ci ildə "Əməkdar incəsənət xadimi" fəxri adına layiq görüldü. 6 iyul 1994-cü ildə vəfat edib.

Savalan FƏRƏCOV

Məktəblilərin İstiqlal Muzeyinə virtual ekskursiyası

Koronavirus pandemiyası ilə əlaqədar tətbiq edilən xüsusi karantin rejimi dövründə Azərbaycan İstiqlal Muzeyi də fəaliyyətini şərəitə uyğun olaraq virtual formatda davam etdirir, müxtəlif layihələr, onlayn treninqlər, ekskursiyalar təşkil edir.

Aprəl 29-da muzey Tovuz rayonundakı Y.Sadiqov adına Bozalqanlı kənd tam

orta məktəbinin şagirdləri üçün ikinci dəfə virtual ekskursiya təşkil edib. Muzeyin elmi işçisi Sövkət Əskərova Azərbaycan tarixini özündə əks etdirən eksponatlar haqqında vəzirlər ətrafı məlumat verib və onları maraqlandıran sualları cavablandırıb. Qeyd edək ki, İstiqlal Muzeyi tərəfindən bundan öncə Masallı və Lənkəran məktəbliləri üçün də virtual ekskursiya təşkil edilmişdir.